

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
külső szénitca Sikó-ház, 36 számmal.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyelvényenkint 3, félre 6 pft. külföldre évfelvényenkint 4 pft.
Megjelenik a K. Közlöny minden Keddén, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pkr bélyegdíj és minden négyhados egy sor után
számítandó 4 pkr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyzók u. m. előfizetés, hirdetések, reklamatiók sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

MERENGÉSEK.

Ha néha fáradt testtel bár, de a teljesített kötelesség önérzete adta nyugalommal — a természet anyai ölelését szomjuzván lelkem — kíváncsi vagyok magasztos környékű szülővárosom valamely emelkedettebb helyére, s elmélyedek a kies völgyet végig kigyózó folyam látásába, mely annyi honfi-vért és könyűt hordta el hajjai közt, s végig nézem partjain a számos falvakat, melyeknek földe egyenként nagy tetteknek volt tanuja, s melyekben a hajdan vidámságot, zajt, most bús elrejtett fájdalmat és síri csendet rejtő, rozsanásba indult uri lakok, mint éji kísértetek tűnnek fel, míg a távolban a fellegeken fölül büszkén emelkedő Kárpátok a tovább láthatást elzárva mintegy parancsolólag intenek: ne tovább! csak eddig vágyjék lelked szárnyalni!

A nagy világ e kívül
Nincsen számodra hely...

oly érzés szállja meg lelkemet, mit leírni nem tudok, de mely mindig emlékeztet a költő szavaira hogy:

Ha néha lelkem csendes nyugodt,
S a szív fájdalomát rég elszunyadt;
Rád gondolkodok oh hazám (atyám) s lelkemen
Egy édes fájó érzés átmegegyen.

Felidézi ilyenkor képzelem a lélekemelő hajdan-kort, midőn bátran hatolt át a kies völgyön úgy, mint az ősröngtegekben délczeg paripáján a levente, büszkén hordva fejét, mert nagy ősöktől származva, lángoló szeretettel csügge hazáján, s mint azok fénye megörzéseért, úgy ennek dicsőségeért kész volt bármikor életét, mindenét feláldozni.

Midőn nem volt annyi fény mint most, de annál több az elégedettség, ritkább s bajosabb a találkozás, de annál őszintébb s boldogítóbb a viszonyítás.

Előmbé jönnek a közelebbi múlt képei, midőn lelkesedve seregelték össze a nemzet fiai hitük meggyőződésük szerint szolgálni szeretett királyuknak, imádott honuknak.

Midőn százak, ezerek készek voltak eljogajkáról lemondani, terheket vállalni, kedvező helyzeteket feláldozni, s ezért még küzdöltek is a törvény terén; csak hogy a hon minden szülőttei édes gyerekeivé váljanak a szeretett hazának, s emelkedve ezek, emelkedjék az egész értelem-ben s jólétben.

Midőn még a hölgyek is készek voltak a közügyekben

részt venni, s az előítéletek bilincseit lerázva, az egyesült honfiakkal együtt, szóval és tettel áldozni minden ügyért, mely az elhaladásnak lehetne záloga.

Midőn megelégedés a jellel, s biztató remény a jövő iránt boldogítja a kebleket; mert mindenki meghozza örméssel az anyagot, mit a mivelődés és haladás oltárára részéről hozandónak képzelt.

S megfélekedve a jelen szűkösű fűradalmakról, boldognak érzem magamat, boldognak mint az éveken át a börtön penészes levegőjét szívott rab, midőn váratlanul e szó „szabad vagy” hangozik felé, s a nyitott ajtó előtt váró kedvesei ölelhetése, az életű nap sugarai láthatása, s az édes levegő frissítő leve kéjzöldéssel tölti el kebelét.

De az ábrándok országa könnyen szétomlik; most, midőn oly lesütött fővel járunk mindnyájan, mintha szégyelnők a naptól, hogy a férfui nemes őszinte büszkeség zomancza rég elköltözött arcainkról, s midőn csaknem mindenki a szűkség, s haszonvágy vezet, midőn a rég nem látott ismerős nyájas mosolygásáról, s kézszeritására, melylyel fogad, bátran következtethetünk arra, hogy tőlünk vagy általunk hasznót remélt; midőn öregebbjeink egy része még bánja, hogy áldozott s áldozhatásáért még küzdött is; s csaknem mindenki elfásulva a közügy iránt, nem vágyik annak vezetésébe befolyt, hideg polgártársai iránt, a hon szent neve nem meglelti fel kebelét, s ha egyes meg nem törött lelkű férfiak áldozatra szólítják fel, midőn a filléreket, miket csak alig nélkülözhet, meghozza, még a jövő iránti biztató remények felett is kétkedik.

És lelkem elkomorul, a természet festői látványa sem nyújt élvezetet, visszavágyom a szabadból a csendes családi körbe, hol az apró bajok, a kicsiny de kedves örömek elfelejtetik fájdalmainkat.

Mily jól esnek ilyenkor a szembejövő ismerősök üdvözlése, s otthon az örömmosolylyal fogadó családtagok kérdézőkördései!

Egyszer azonban ez utolsó vigasztalást sem enged meg a sors érnem; utamban ismerősök helyett idegenek jönnek szembe, míg lakom zárt ajtai az erkélyemeni tovább mulatásra kényszerítének, hol a lemenő nap végsugaraitól megaranyozva csaknem mindazt láthatam, mit künt a szabadban, s így tovább fűződtek eszméim, mint az orgona ihletett hangja önkénytelen szent hangokat csal ajkainkra.

A csendes alkony, a haza siető háziállatok távoli harangkongása még ellágyultabbá tévők kedélyemet, mig-nem egy a havasokról jött szellőtől áthűlt pár köny ar-

czomat végig folyva, s hideg rázkodással töltve el egész lényemet, ki nem ragada a gyászos képek honából, s a busongás férfiatlanságára emlékeztetve eszembe nem jut-tatá, hogy meg van írva, miként a hon

Nem veszhet el, míg az eziást Dunának
Nagy tükörön egy honfi-szem pihen
S magyar lakik a parton, s a hazának
Csak egy romlatlan gyermeke leszen.

Nem veszhet el — gondolám ekkor — s erre nem szükséges egyéb, mint hogy mindenki igyekezzék a körülmények s érdekekkel megismerkedni, s hogy ezt tegesse, a honi irodalmat figyelemmel kíséni, és ne legyen nemesi, ne egy tiszteltebb polgári lak, melynek asztalát honi lap ne diszitené, az irodalomba pedig foljon be minden, ki hivatást érez, vagy kinek egy újközhasznu eszme meg-villan agyában, mint tette azt a multban a tanácskozás terén; s legelső teendőül ismerjük az érdekeket tisztába hozni, s az egyéredűket egyesületek alkotására ösztönözni. Így meg fog változni e hon arca, új élet, új mozgás lesz mindenütt, a rég tisztelt egyéniségek vissza fog-nak térni városainkba, s az új korban is magát életre való-nak bizonyított nemzet ki fogja vinni újból a tért a tár-saságok útján, mit más uton elvesztett.

Vajha teljesülhetne ez minél előbb! S hogy telje-sülhessen, ez év vége minél kevesebb mivel ember-lakot találna olyat a hazában, melybe egy vagy több honi lap s folyóirat nem terjesztene világosulást!

R.

MEZŐSÉGI ISKOLÁINK KÖRÜL.

I.

Ha Erdélyben iskolai folyó-irat nyomtatnék, azt ke-restem volna fel; de mi oly szegények vagyunk, vagy akarunk lenni, különösen az olvasás és folyóirat gyámo-lításában, hogy miattunk bizony akárhány lap, megszüle-tése hajnalán meghalhat: még csak szomorú-jelentését sem olvasnók el. Így enyésznek el kezeink közt az intéz-vények, így fujja el azokat a szél, s marad az ugaron: csak remény, szép ohajtás, de semmi tett, semmi valóság. Már pedig ha mindig csak tervezünk, semmitse teszünk, végre a vén anyókák a tündér-királyfiukat a meséből ki fogják hagyni, a fonók és gőcz alatt kuczorgó perjes fejű sihedek előtt, s ezen kor pótolandja ki azoknak helyét: ők az-tán fulig huzzák röhögő szájukat, láttatván a durva malé-tól, mert egyebet nem kapnak, alabástrommá fényszeredett

SAPHIRA.

Koszorúzott pályamű.

Irta

HALMÁGYI SÁNDOR.

II.

Szidónia.

(Folytatás.)

— Igen, én nagyon hasonlítok hozzá; — felel Szidónia szomorúan; — a kit kérdezel, az anyám volt, az én jó édes anyám, a kit most két éve temettünk el. . . A képet atyám festet-te, régi jó időkben; mert ő a képrázshoz is ért. De jó hogy említéd! Legalább idején fi-gyelmesteltek, hogy atyám előtt soha se hozd anyámat szóba. Fájdalmat okoznál neki, na-gyobbat mint gondolt. Ő nem tud könyezni, s ha fásult szíve nagyon érzékenyül, napo-kig rajta van a búskomorság; nem hall, nem lát, nem szól semmit; bezárkózik a toronyba, a hol kémiai laboratoriuma van: hiába kérjük, hiába esedezünk, hogy jöjjen ki, a vasajtón hasztalan dörömbözünk, hogy nincs-e valami baja vagy kívánsága; nem szól, nem felel, ott ül kohója mellett, üstjei között, füst és gözben, mely rémesen tolong ki a toronyabla-kon, s nem csoda, hogy a szomszédokat bor-zadályllyal tölti el, mikor én és Magdus is, a kik pedig már hozzá szoktunk, s tudjuk az e-gész jelenet okát, nem minden irtózás nélkül szemléljük azt.

*) Lásd a Kolozsv. Közl. 112-dik számát.

Márkházinak hideg verejték gyöngyözött homlokán, a mint e szavakat hallotta. Tul-ságosan felizgatott phantasia volt oka az egésznek.

— De az Istenért, mit mivel ott ez öreg ember? — kiálta fel egészen elszörnyülködve.

— A babonás hiszékenység által sötét-ben élő nép azt hiszi, hogy ördögi varázslato-kat csinál, lelkeket idéz, embereket és állato-kat kuruzsol; igazán szólva pedig egyszerű ér-czekeket olvaszt, ártatlan vizeket főz, s a tudo-mány érdekében jegyzi a természet igazságait, melyek a lángész ihletett pillanataiban önként árulják el magukat. Aztán ő különös gyönyört talál az ötvös-mesterségben is. Nem egyszer történt, hogy a csúf toronyból vidám elragad-tatással hozott nekem egy ékes kőszötyűt, vagy fülöngyűt, boglart vagy más csecesbecsét, a mit elzárkózottsága alatt készített, s a mit én mindig gyermeki ujjongással fogadtam, nem mintha e hiru eszközök örvendeztetnének, ha-nem mert ilyenkor aztán rendesen vége lön búskomorságának s ismét vissza volt adva nekünk, a kik annyit aggódtunk miatta.

— Oh mely igen csodálatos dolgokat hallok! — mondá a harcei élet között növeke-dett ifjú, nem egészen menten bizonyos elő-ítéletes idegenkedéstől; — azonban, miután már ismerem a falonfűgő kard és arczkép jelentő-ségét; kérlek, folytasd atyád történetét. Talán abból megértem azt is: hogyan vett rajta erőt az a veszedelmes szenvedély, mely őt oly gyanus és magyar nemeshez egyáltalában nem illő foglalkozásokra csábítá. En megvallom, Szidónia, nem állok jól magamról, ha nem fo-gok-e valami borzongást érezni ezután Boncza bátyám közelében, habár . . . habár . . .

S itt elakadt, mert a halvány lányka egyszerre megállván, egy tekintetűt vetett reá, a mely megbotránkoztat, szemrehányást és szálnalmat fejezett ki.

— Végre is nem-csoda, — mormogá magában Szidónia, rövid gondolkodás után; — előtte borzasztóbb a vegyész háromlábú serpe-nyője, mint az ellenség halált-süvöltő csata-bárdja.

Aztán tovább indult a fák alatt fennhan-gon mondvá:

— Meg fogod látni, Márkházi, hogy azon foglalkozás, a melyért atyám oly rozsz hirben áll, épp oly nemes, mint ártatlan. Nem is csu-pán azért üldözik őt. . . Midőn Zápolyát Verbő-cziék Székes-Fehérváron királynak koronázták, — folytató egészen nyugodtan; — tudod, hogy másfelől Báthori István, a nádor, pártíveivel együtt Pozsonyban az egész koronázást érvény-tellennek nyilvánítván, más királyt kiáltott ki, Ferdinándot, a ki a magyar koronához külö-nben is jogot tartott. A két választott király kö-zött háborúra kerülőn az osztozás kérdése, Zápolya mint gyarló hadvezér, a kiről fenn-maradt, hogy ezer lépésről biztatgatá csapa-tait, elvesztette a csatát és Lengyelországba volt kénytelen menekülni, a hol Tarnowban egy évig tartózkodott. Atyám oda is követte őt, s ekkor ismerkedett meg a Godhorszky lengyel nemes családdal, a melynek egyetlen gyerme-ke volt anyám: Godhorszky Ceczília.

E név kimondására Szidónia elfogódni látszott, pár percig lehaltott fővel némán lép-delt az ösvényen előre; végre reszketeg han-gon folytató:

— Az öreg Godhorszky . . . az én nagy-atyám, . . . a ki Lengyelország legrégibb csa-ládaival állott vérokonságban, gögös aristo-crata volt, és e mellett titkon a Luther külö-nvált hitfelekezethez szított. Ezt tudva, nem fogsz esodálkozni, Márkházi, hogy a bujdos-zúgkirály apródját, a kinek jövője kétes és val-lása catholicus volt, nem szívehette annyira, a mennyire személyes tulajdonai érdemelték volna.

— Tehát Boncza bátyám catholicus hiten van? — kérde a lovag kíváncsián.

Szidónia tagadólag rázta fejét, s e kér-dést, mint látszott, kikerülni akarva, nem felelt egyenesen.

— Nincs okom előttem semmit is elhall-gatni, Márkházi; — viszonzá nyájasan, — te egészen ismeretlen vagy az itteni dolgokkal, s én tudván, hogy hasznát fogod venni, örömet adok magyarázatot egy s más dolog felől; de ne előzz meg kérdésekkel. . . Mondtam, hogy az öreg Godhorszky némi ellenszenvvel visel-tetett atyám iránt, a mit azonban csak egyszer árult el szavakban, némi szenvedélyességgel mondván: pap lesz belőled, fiam, előre látom azt, mert a könyvet épp oly szenvedélyesen forgatod, mint a szabályt. S valóban atyám, ki ez időben mintegy húsz éves lehetett, már ek-kor szokatlan hajlamot tanusított a tudományok iránt, s midőn az év elteltével Zápolya vissza-tért Budára, hová őt Szulejman királynak bet-tette, csak azon volt, hogy erőszakkal őt pártfo-gója külföldi academiákra, a mit nagy bajjal meg is nyert. És a mit maga se hitt volna, tíz évet töltött részint Jénában, részint Wittenber-gában, távol hazájától, távol a királyi udvar-tól, a hol számára fényes pályát készített elő a legfőbb pártfogás.

Márkházi esodálkozva csóválta fejét.

— Megfoghatatlan . . . tíz évig mind ta-nulni! — mormogá, már magában a gondolat-tól is unalommal és irtózáttal telve el. — Ugyan már mi gyönyörűséget találhatott abban?

— Ha többet nem, annyit bizonyosan igen, mint ti harczfiak a veszélyes harcei já-tékokban. Egyébiránt oly hosszas kunmaradá-sának okául szolgált különösen az, hogy mi-dőn Lengyelországot elhagyta, Godhorszky Cecziliától kölcsönös örökhűség titkos esküjé-vel vált el, de éppen a midőn két év múlva Jé-

fogaikat. Azokban a regékben, a melyeket nekünk el-elmeséltek, mind tény fordul elő, csak mi a való világban, mintha megálkozva lennénk, pihenünk, sohajtozunk, töprenkedünk, s iszszuk-rá a „baruchische tropfent“, még csak nem is olvasunk, nem hogy valamihez kezdenénk.

Építsünk uraim! polgártársaim! Ha atyáink hajlékot nem hagytak volna, most mi hol laknánk? a szabad ég vagy a vakonddal egy föld alatt? Ezekbe a mezőségi hegyekbe lehetne is, a magyarországi boros pinczék mintájára, pompás szobákat vájni. Ejj! ha oda zárnák be a mezőségi lakosokat! lenne ám ivás: Bonczidától Czikmántorig folya a víz. Ha szellem nem öntetik a keblekbe: a tuskó csutaknak marad, a melyből bizony nem tudom, melyik esztergás fog kalamárist, meg szivarszipát faragni. Irsuk ki hát onnan azokat a tuskókat, a mik már nem virithatnak, tegyük, alakítsuk: azaz a jövő nemzedéknek építsünk nyugalmas hajlékot, ne készítsük meg koporsóját, mert azt akárki legkisebb tétovázás nélkül meghiheti: hogyha gyermekeinket nem tanítatjuk, azok a világ folyamában elmerülnek; benyelik a habok, s még sirjukat sem ismerik meg. Ejj, miért is ismernének azon sírokra, melyek gyáva, munkátlan, hanyag, tétlen, csak önhasának akármi manóvali megtömeéért élő nemzedéket takar, s mint a pálinkás korsó, mely végre is csak eltörik, — egyszer elenyészett. Helyeslem az atheneiek törvényének azon §-sát, mely azt parancsolta: hogy azon szülő, ki vénségében szegénységre jutott, csak azon esetben köteleztetett gyermeke tartani, ha őt ifjúságában tudományra vagy mesterségre taníttatta; ellenkező esetben az elaggottnak gyámolítására törvényszerűleg nem szorított. No már most, nálunk mi lesz az öreg emberből? szürke fő, buta ábrázat, fogatlan száj, ital szűrő jó gége, zsémb-fészek: semmi egyéb. Ha feketék volnánk, szenes tuskónak mondanám, s gyermekei őt mégis tartják: azaz gédeltetik, kinozzák, holott azokat kora ifjúságukban nem növelték, nem is engedték volna, hogy valaki növelje, azok kezébe se könyvet, se mesterséget nem adtak, legfőkébb a miveletlen borozdákat hagyták rá miveletlenebb lélekkel, s egy pár darut nagyobb szarvval, mely azok fején oly szépen felnőtt. Ki mondja, hogy nem igaz?

Csoda, hogy ezt, az okatlan állattól ég felé néző ábrázaton kívül miben se különböző, tanulatlan osztályt miként lehet együtt tartani? Őket nagy részint — nem is a becsület vezeti, hanem a börtön félelme riasztja vissza a gaz tettektől. Mi mégsem akarjuk, s igyekszünk gyermekeink növelése körül: nem, mert meg magunk is gyermekek vagyunk; talán embriök: minket is vesszővel kell az iskolába kergetni. Hát még aztán a pipe-pásztorokat, ostoros inasokat! De, fájdalom! a szülők nem járnak el szülői tisztokban, s azok, a kiknek példával kellene előmenni, vagy a közönbösség sulya alatt görnyednek, vagy megátalkodásból se tesznek valamit. Még az ellenszenv is tönkretesz. Vegyék elő hát a papok, iskola-mesterek mellett a jegyzők és miveletbirtokosok az iskolai felügyelést; szorítsák meg magukat, s tegyenek már valahára. Mert hji! bizony hiába sohajtozunk: hogy így s így volt hajdanában, a fokosnak fénykorában, „az már lejárt: az eltemetett nem támad fel, ne is támadjon; eleget vagyunk mi: azaz a kik élünk, de kevés az, a ki teszen. Atheneben a becsületért viseltek hivatalt: egy helység becsülése — a mi az országra is valaha ki fogna hatni, — a tevékenység-

gért nem leendne-e elég jutalom? ez csaknem pénz nélküli áldozatba kerül.

Találjon fel módokat minden helység a költségek fődözésére: az alap mindenütt meg van, csak ki kell aknázni, aztán építhetni rá.

Hátha felteszem: bizonyos idő múlva meg lesz tiltva, hogy senki se fogadjon be szolgálatába oly 12 éven felüli cselédet, a ki helybeli iskolai bizonyítványt nem képes bemutatni, 12 éven alóli pedig szolgálatba ne fogadhasson a gazda, ha csaknem kötelezi magát arra, hogy kitaníttatja. A lelkész egyet se eskessen össze, valamedig a helységi előjáróságtól és a határ főfelügyezőtől, erkölcsös életfolytatásáról nyert okmány mellé iskolai bizonyítványt is nem csatol; mert — ha mind így megy, — majd úgy járunk végre, mint a békák házassalándó nappal a nagy aszály idején: az erkölcselenség pusztulásának nyomait nem látom. De aztán a falusi iskolákban dialectica, didactica, exegetica, doppia sat. helyett taníttassék az életfenntartásra megkivántató tudomány, a melynek a falusi gazda örökre hasznát vegye; különösen a vallás és az erkölcs útjára vezető alapos leczkék az első helyre teendők. Mi nem lehetünk mindnyájan tanárok, költők, gyárosok, mathematicusok; falura gazdának is kell valaki, de ezen téren is éppen annyi a tapasztalni, tanulni való, mint szintén akár melyiken. Mindenesetre a gyümölcseltetés, gabonafajok, s föld minőségének megismertetése, takarmányfűvek szaporítása, a pénzadó növények: szőlő, dohány, repce, köles, s több mások honosítása, utóbb még a selyembogartenyésztés is ismertessék meg: szóval, a tanítók tanuljanak a természetből tanítani. Mindaz után a marhanemesítést önként fogja maga után vonni, s ezt bizonyosan a meglepésedés; főképpen, ha a tagosítás valaha melléje szegődik.

Az iskolatörök megalapítására, vagy a hol már létezik, annak gyámolítására, szaporítására, szükségesnek vélem: hogy a pénz-viszony állásához képest minden beavatott gyermekért a szülők 4 — 10 p. krt. fizessenek le a tökéhez. Továbbá — minthogy a tanulás és miveledés nemcsak a családokra hat ki, hanem egész ország, vagy birodalom felvirágzását elősegíti, s így akár megáldott valakit gyermekkel a természet, akár nem, de honpolgár levén évenként, — az iskola alap-pénztárába tehetősehez mérve, mindenki folyjon be. A 4 fogatos gazda pl. befizethet 1 p. krt., a 2 fogatos 30 p. krt. a gyalog 15 p. krt. és a napszámos 10 p. krt. Ezen befizetésből oly faluban, mint pl. M. Bánd évenként 130 — 150 p. krt. gyűlne össze, a név-beigatásból 25 — 30 p. krt. a mi 10 év múlva alsó számítás mellett teendne 1500 — 1600 p. krt. a melynek kamatja 90 — 100 p. krt. s még adnák hozzá az eddig szokásban volt évi jutalmaztatását a tanítónak, fejenként a növendékért a 12 p. krt., ez is tesz 60 — 70 pp. krt., s így már 150 — 170 p. krt. egy tanító számára szintén készen van. Hát a papok is illő fizetés mellett, a templomi szolgálaton kívül, miért ne taníthatnának? Sőt nekik több paedagogiát kell tudni, mint a kevesebbet gyakorlott iskola-tanítók tudhatnak. Azaz egypár száz pp. krt. náluk nem fér-e el? Hagyjának valamit félre a mezei gazdaságból azok a kik merőben neki szoktak fekkenni: a kárpót-lás meglesz. Ha pedig gazdák akarnak lenni, abban haladjanak elő tanító példával, mert a népnövelés akarmely úton, nem gyalázatos dolog, sőt dicsérendő. No de oly helységben, melynek házátszáma 500, a lélek szám 2200

különböző nyelvű és felekezeti, egynél több tanító is igényeltetik.

SZÉKELY ÁDÁM.

VIDÉKI LEVELEZÉS.

Dézs, augusztus 21-n, 1857. Ma történt meg az Ő cs. k. Ap. Felsége folyó évi január 27-ki legfelsőbb határozata által a dézsi versenyállomáson államforrásokból kiadni rendelt lótenyésztési jutalmak feletti pályázat, azok elitélése és kiosztása.

Tíz lótenyésztési jutalom, 88 cs. k. aranyat tevő osztaltott ki, melyből

1-ör anyakanczáknak szopós csikóval egy 25 aranyos és négy 6 aranyos díj.

2-ör három éves kanczáknak egy 15 aranyos és 4 hat aranyos díj osztaltott ki ily renddel:

a) a 25 aranyat nyerte Id. Roth Pál 5 éves aranyszínű pejkanczája. b) hat aranyat Péterházi Stej Vonnuz 7 éves kanczája. c) hat a. Szovárosi Munzát Gavril. d) hat a. A. Gyékényesi Marosán Juon. e) hat a. Egyedi János csikós kanczája. f) 15 darab aranyat Kozárvári Veres Imre barna pej. g) hat aranyat Deseöfői Nándor. h) hat a. Bethlen Zsigmond. i) hat a. Bányai Márton. k) hat aranyat Nagy Károly 3 éves kanczája.

Pályázott pedig husz egynehány darab kancza, mi — tekintetbe vévén a kedvező vásári alkalmat, s a szép lovakban gazdag vidéket, — nem mondható éppen kedvező eredménynek, minek okául azt hozzák fel némelyek, hogy nem lett volna jó móddal kihirdetve a pályázat ideje és feltételei; mi azonban nem áll, mert a kormánylap és hazai hírlapjaink a maga idejében hozták az erre vonatkozó rendeletet. No de minden kezdetnek meg vannak a maga nehézségei, s van okunk remélni, hogy a jövő évi pályázat minden tekintetben kedvezőbb sikert fog mutatni, mert sokan voltak már most is, kik megbánták, hogy nem hozták be kanczáikat.

Nagy köszönettel tartozunk a Fejedelemlnek s a magas kormányának a lótenyésztési díjak kitűzéseért, mi által azon nemes cél van kitűzve: hogy a kisebb lótenyésztők lovaik gondos tartása, ápolása és kímélésére serkentessenek azon okból, hogy az országos lótenyésztés emelésére és javítására tökéletesen alkalmas anyalóbeli tenyésztési eszköz nyeressék. Az ily nemű verseny nézetem szerint sokkal hasznosabb, mint az ugynevezett lóversenyek, azaz lófutások; mert míg ott csak a jobban futni tudás jutalmaztatik sokszor oly lóban, mely semmi más jeles tulajdonokkal nem bír, melyekkel egy tökéletes ló fetruházva kell hogy legyen: itt a gazda azon szorgalma, igyekezete s fáradozása van jutalmazva, melyet a szép és tenyésztésre alkalmas lovak nevelése körül kifejt, ez által van valóban eszközölve az oly igen szükséges, hasznos és nemes állatfaj szaporítása.

Pályabírók voltak ezen jutalomosztáson tábornok Gläser ő mlg. elnöklte alatt gróf Lázár Móricz és gróf Bethlen Sándor. Politikai biztos 1-ső kerületi biztos Jánuska ő mlg. Müller főhadnagy a lótenyésztési intézettől és állatorvos Beránék.

Pályatérül a helybeli álladalmi laktanya szép udvara szolgált, mely a helybeli cs. k. lótenyésztő intézet helyisége. Érdekes volt látni a kerek asztal körül ült pályabi-

nából az udvarhoz vissza akart térni, egy lengyel ifjútól azon lesújtó hirt hallá, hogy az öreg Godhorszky leányát férjhez kényszerítette. Örökre lemondott ekkor a világi élet örömeiről, egészen átadta magát a legnehezebb tanulmányoknak, s midőn több tudományokból doctori méltóságra emeltetett, sőt rector magnificusnak választatott, ez utóbbi kiüntetést szerényen visszautasítván, csodálatos elzántsággal elindult és utazásokat tett a francziák és olaszok országában, a hol többek közt megtanulta a szobrászat, festészet és aranyművészet szép mesterségeit is; e mellett többféle hangszereken kellemes melódiákat tudott kivenni. Ugy tört aztán vissza hazájába mint táncos, zenész és ezermester, de csak akkor, a midőn Zápolya halálának hírére vette, a kinek özvegyénél, Izabellának jelentvén magát, már az első nap ismét egyike lön az udvar kedvenceinek. Körülbelül harmincz éves lehetett ő ekkor, még elég fiatal arra, hogy régi ábrándjait egy véletlen felbolygatván, majdnem gyermeket rajongással fusson élete legszebb reményeinek kikötőjébe. Nőül vette az udvari hölgyek egyikét, a kiből, mit gondolsz, kire ismert? ... Godhorszky Cecziliára, a ki ekkor már árva és özvegy volt és a kivel a kézfogót a budai ostromgyűk morájánál, az esküvőt pedig itt Fejérváron, Izabella ide vonulása alkalmával, a bevonulási ünnepély alatt tartá. ...

Oh mi szép, hogy a lengyelországi ábrándokat a végzet mégis teljesülésbe venni engedte! De folytasd Szidónia; nem szakítlak félbe.

Izabellának volt egy nagyon kedvelt udvari tanácsosa, Nizovszky Szaniszló, a kirel sok jót és sok rosszat fogsz hallani, s a kinek nevét jól jegyezd meg, Márkházi. Ő távulról különben is rokona lévén anyámnak, s látva, hogy atyám mily talentos férfiú, min-

dent elkövetett, hogy őt a család érdekében visszacsábítsa a politikai pályára, a melyen ismét oly fényes kilátásokat csínáthatott volna magának, mint akkor, a midőn Zápolya kedvence volt. De ő a legszebb ajánlatokat visszautasította, s megelégedett azon befolyással, a mit neki Izabella kegye mint udvari orvosnak és féligmedeg még mint a fiatal János-Zsigmond oktatójának is engedett.

— Minő megbocsáthatlan közöny a kínálkozó szerencse iránt! Érzem azt, hogy cancellariusságig felvittem volna az ő kedvező helyzetéből! — mondá Márkházi egyszerre kigyulor arczal.

Szidónia bírálo tekintettel nézett reá és oly hangon, a melyben sajnálkozás volt kifejezve, szomoruan kérdé:

— Te nagyravagyó vagy, Márkházi! ...

— Nem tagadom, dicsvágyó vagyok, — felelé a kérdezőt, kissé zavarba hozatva a hosszan fűrkésző, komoly tekintet által, a melylyel Szidónia szeméi rajta nyugodtak.

— Sajnálom! ... viszonzá ez, mint egy megcsinált lélekteni észlelet után, némi idegenkedéssel fordítva el tekintetét: — Lásd, atyám nem volt dicsvágyó. Jó hazafi, gondos családfő és igazi emberbarát vala, de ezimek avagy hatalom és kipes után soha se vágyott. Különös, hogy a népszerűséget nem kereste és mégis egy ideig akár az udvarnál, akár a nemesség előtt, sőt a nép közt is akkora népszerűsége volt, hogy régi pályatársainak szívében az alvó irigység ismét felébredt és megbuktatására a leggonoszabb híreket terjesztették felőle.

— De minő híreket tudtak ellene terjeszténi?

— Azt mondták: a fekete mesterséget űzi és az ördöggel áll barátságban.

— Az ördöggel! — ismétlő nem minden megütődés nélkül Márkházi, a ki nem volt egészen ment bizonyos félelemtől, a mely meglepte, valahányszor a kormos bátyára gondolt ott az ódon épület végében.

(Folytatjuk.)

HEREPEI OTTO HALÁLÁN.

(Augst. 12-kén.)

O dieu, ne reprends pas ceux, que ta flamme anime, N'envie pas au mond un espoir salutaire, Laisse des justes sur la terre! N'ais — tu done pas, Seigneur, assez d'anges au cieux!

Victor Hugo.

Ha az érdemekben megöszült férfiút, ki eszmék- vagy tettekben gazdag multat hagyott korának vagy környezetének örökül, méltán megsiradjuk: mennyivel melegebb könyvet érdemel az ifjú, kinek elvesztésén fényes elmeteliséggel párosult nemes lélekre épült reménydús jövő, kora pusztulását lehet fájlatni.

Herepei Ottótól értem.

Több volt már ő Anaxagorás márványdarabjánál, melyben a nemes szobormű benne rejteleg, csak a lángelmére várakozva, ki az oda nem tartozó részeket lefejtse; keblében már meglöbbsz az isteni szikra, költészetnek szellemalakja körül foszlásnak indult a földiség köde, s én, kivel egy csillag fényinél szőtte a halhatatlanság álma, azt hiszem, az emlékezet halovány fáklyája, mely most csak sirdombja rideg tájára világít, egykor az országra szórtá volna örök sugarait.

Két évi ágyba szegző szenvedés, mely lelki erejét egészen megtörni mindazáltal képtelen volt, erőt vett végre gyöngébb porhüvelyén.

Mert kinos fájdalmait, s egy idő óta csaknem folytonosan tartó láza daczára is, kedélyvidámságát s reményét szinte végig megtartotta; az irodalom iránt, melyben talált csaknem kizárólagos szórakozást és lelki elfoglalkozást, — szakadatlan érdeklél és részvétellel viseltetett, s a mellett, hogy az erdélyi színészet történetéhez, nagyában össze is állított, nevezetes adatokat gyűjtött: — kiváló hivatottságáról tanuskodó — költemények írására is tudott erőt meríteni. De itt eszméi már többnyire saját sötét légkörében, halál, temetés, enyészlet körül szállonganak; a „Nővilág“ 25. sz.-ban megjelent „Rahmadár“ pedig egy önkénytelenül kétségbeesett kebel hatyu-sohajlása vala.

... Nem lehetett része a koszoruban, de legalább a küzdelmek tövéiben sem; s életcsónakának sülyedni kellett azon balvégzet nyomása alatt, mely emlékezet óta e nemzet legmagasb szívű fiaira mérte véres ostromát, s nem rég is, rövid időközön, Tisza Domokos és Nádasdy Tamástól fosztotta meg hazánkat.

A tavasz legszebb virágait ültesse a korán elhunyt ifjú költő sírhalmára; az édes hangu filemile rajta zendítse legelső dalát, — kimélje meg a süvöltő fergeget, és mi kereszük meg a rokon emlékezet fájó könyveivel.

KELEN.

rakat szép foglalkozásuk közepett, s a nagy számmal összegyűlt vidéki nemességet, szétszórt csoportozatban, kik érdekes társalgást folytattak, s nem egy jóra való eszmét lehetett hallani a hazai lótenyésztésre vonatkozólag. De legszebb jelenet volt, midőn a jutalmazott ló tulajdonosok örömtől sugárzó szemekkel, s a megérdemelt jutalom büszke önértékeléssel járultak a bizottság eleibe.

A jutalomosztás végével a pályadíjt nyert lovak várákoszorúkkal és bokréttákkal felcífrázva, melyeketszép női kezek készítenek, szép sorban az utcákon páronként végig kísértettek, mi közben a helybeli barna hangászkar a Hunyadi-indulót játszotta, a közönség örömrivalgásától kísértetve, kik éltetik magokban a Fejedelmet és a szorgalmas lótenyésztő gazdákat.

MÁNYAI.

A széki ev. ref. egyházvidékből. Egyházvidékünk körében sok elpusztult magyar egyházak léteznek, vagy egészen eloláhosodva, vagy már oly maroknyi számra olvadva, hogy önfentartási léterők hiányán, vallásukat, nyelvüket naponként feledve, amazok sorsára jutni közel állnak. Kevés kivétellel, a túlnyomó oláh elem veszi körül itt a magyar egyházakat, s társalgási nyelvéül is az oláh használtatik a köz-magyar családok körében! Szóval a magyar szellem e vidékről elköltözve látszik lenni. Mi esoda hát, ha pusztán maradnak a magyar egyházak, üresen állnak templomaink, s a nyájnak juhait elszélednek idegen akolba. És e mindig tovább rohanó árnak megállítására történik-e valami intézkedés?

Feleletül ott állnak a romba dől, vagy dőlendő templomok, melyeknek pusztulástól megóvására, nincs ki összevgyűjtson néhány fillért; ott vannak nemzeti nyelvünk melegágyai — az iskolák üresen, senkitől sem látogatva, és a magyar nemzetiség szelleme még sehonnan sem látszik közelíteni, azok megnépesítésére. A tendők szükségét átlátják sokan, de hiányzik a tett-erő, mely nem hosszas tanácskozásokkal, hanem valósággal foly be a veszély elhárítására.

Nemzeti nyelvünk kertészei — az iskolák tanítói — oly szánandó helyzetben vannak, hogy bizony töltök bátran ellepheti a gyom és dudva az egész kert. Biztosítani kell e szép hivatású állomást. De a nagyon megszükkült kenyérből vajjon ki lesz hajlandó nekik az eddiginél nagyobb darabot szelni? Talán senki. Czélyszerű lenne a tagosításkor, a már megállított féltelék utáni illetőséget, még egy egész illetőséggel szaporítani. Ez tán orvosa lenne a bajnak, és ez áldozat a közből telvén ki, ellentmondás nélkül sikerülne.

Ennyi kedvetlenítő helyzet közt, örömmel szemléljük a vallásos buzgóság azon újabb lendületét, mely közelebből templomok építésében nyilvánul. P. o. Kékesen a 17. századból álló egyház — derék papja S. M. által felkeltetve, — önére, bámulandó erő s költség-megfeszítéssel merőben új templomot épített.

Czegében gr. Vas Ádám, M. Sándor Berta ö. mélt. vallásos buzgalmától vezettetve, saját költségén építtett új templomot. Ily áldozatkészség, dicső elődöinket eleveníti fel emlékünkből, kik oly sok üdvösnek alapját veték meg.

Betlenben a minden áldozatra kész gr. Betlenek pártoló nemeslelkűségéből új torony épült, s nem sokára iskola is.

M. Földvárt a nagyon megrongált templom javíttatik. De fordítsuk figyelmünket

Szamosújvárra, itt a 17-ik században még virágzott ev. ref. egyháznak elpusztulása után, a később oda származott reformátusok, a rabokhoz beszolgáló paptól nyertek vallásos oktatást a várbán. E helyiség a jelenleg már szinte 500-ra szaporodott ev. ref. hallgatók számát befogadni szűk levén, ez egyháznak — régen táplált ohajtása, — anyae gyházzá alakulni, s külön papot tartani, — a teljesülés küszöbén áll, miután július 28-kán a magas miniszterium rendelete következtében, kimutatott az ev. ref. templom, iskola, és papi házhely, a városi us. tanács dicséretére, — igen alkalmas helyen. — Templomhely már van, és templomépítésre gyűlt kevés pénz-erő is, e mellé gondolva a kis egyház vallásos buzgalmát, remélni lehet, hogy a templomépítés itt sürgős teendők közé fog számíttatni, annyival inkább, mert szeptemberen túl a várbeli templomozás többé nem lesz megengedve.

Hogy Szamosújvárt, mint ezen egyházvidéki papság, és a vidéki magyar birtokosság központján, ev. ref. templom, és magyar iskola emelkedjék, vallásos és nemzeti érdekek igénylik. ... Ugyanazért az itt épülő templom, és iskola iránti részvételre, segedelemre előlegesen föl hívom ez egyházvidék papi és világi tagjainak figyelmét. A vallásos buzgalmu, de csekély anyagi erővel bíró egyházat magasztos czélja felé segíteni keresztényi kötelesség. — A vallás és nemzetiség oltárára lesz téve minden fillér, melyet a szamosújvári ev. ref. egyháznak ajánlunk.

MÁNYAI ENDRE.

Abrudbánya, aug. 11-kén. A mi időtöltésünket illeti, jelen nyári napjaink nagyon mulatságtalanul telnek el; mert nem csak hogy szellemiebb élvezetet nyújtó nyilvános vagy társas gyűléshünk a kuglinál éppen nincs; de

jelen nyáron meg vagyunk fosztva azon mulatságoktól is, melyekben részesülni szoktunk az idegenek detonái látogatása alkalmával. — Oh! jöjjenek, jöjjenek el azok, kik még nem látták az erdélyi bércek e királynéját, a Detonátát, majd a mikor meglátják, mily természeti nagyszerű pompában, mily büszkén emelkednek magas hazált oszlopai az égbe s alatta mily szép, vad-regényes fenyves terül el messze határra, akkor elámul, elandalodik, elmámorosodik a lélek e nagyszerű természeti látvány tündéres szépségének bűvös bájától és a kik először látják, nem hiszik elragadtatásukban, hogy Erdély a hazája e szép bércekkirálynéknak, hanem egy bű-bájos tündérország, tündér Ilona egykori hazája kell hogy legyen az, mert különben hamarabb kellett volna azt látniok ily közelben. — Ne feledjük hát, hogy,

Ha ez a világ az Isten temploma,
A Detonátá benne az orgona.

Bányászati üzletünk oly csekélyszerűleg jövedelmez, miszerint sokszor a ráfordított költséget sem téríti meg; mert nem csak hogy szabad aranyat (vena) nem lelnek, mely tulajdonkép a bányászat főczélja, de még a stompok is oly lassan biczegnek a víz-hiány miatt, hogy az ember majdnem megállítaná őket bosszuságból, ha ezen közmondás vissza nem tartóztatná, hogy: t. i. ha nem csorog, csepeg.

Néhány hét óta a vörhenyláz (skarlát) dühöng városunkban, úgy, hogy orvosunk t. Boér László ur pontos s fáradhatlan felügyelete daczára is már több gyermek elhunyt ezen betegségben.

SZD.

„Borászati Közlemények“ című könyvemhez a papir e hó 1-n érkezik meg Bécsből, s én munkámat azonnal sajtó alá adom. Oka eddigi késedelmemnek, az előzetési díjak oly lassu befolyása, hogy több magokat nálam jelentett gyűjtők mindmostanig sem küldének kezembe egy krajczárt is. Előzetési díjakat eddigelé hozzáam, azon renddel adva mint érkeztek a pénz-ek, ezek küldöttek: András István kanonok K.-Fejérvárról 1 példányra; Nagy Lajos tanácsos M.-Vásárhelyről 7 p.; Kocsy Dávid Gálgyószról 1 p.; Micsky Zsigmond Al-Csúthról 2 p.; Petrovay János Fegyvernekéről 2 p.; Dercsényi Kálmán Rákóczról 1 p.; Bogyan Lajos plébános Lekéről 3 p.; Vitéz Vincze főesperes S. A. Ujhelyről 15 p.; Kasza Dániel tanár N. Enyedről 15 p.; Mezösy László Tolcsváról 30 p.; Békassy Sándor Beregszászról 1 p.; Kövesdi Gábor M.-Vásárhelyről 2 p.; Réti Lajos M.-Vásárhelyről 2 p.; Dali János M.-Vásárhelyről 2 p.; Szász Dénes M.-Vásárhelyről 10 p.; Nagy Ferenc tanár Kolozsvárról 10 p.; ifj. Bodor Pál M.-Vásárhelyről 2 p.; B. Kemény György M.-Vásárhelyről 11 p.; Szabó Dávid gyógytutor Nyiregyházaól 18 p.; Szilágyi Sándor tanár N.-Körösről 17 p.; Fodor Gerson N.-Körösről 3 p.; Vajda Simon Brassóbaól 6 p.; ezen kívül van itteni könyvtáros Wittich Józsefnél 97 p.; összesen tehát 258 valódi előzető; mi bizony több mint egy évi sürgetés, meg várakozásra nem valami nyereség eredmény. Hanem hogy az elkészettek még egy kevésidőt nyerjenek a pénzbevitelre, már sajtó alatt lévő könyvem nyomtatása idejéig is átengedem előzetési időm, s elvárom a küldeményeket postán, a közelebbi szeptember 20-ig, mely napon túl előfizetnek helye többé nem lesz, és a könyv ára példányonként leendő 1 ft. 45 kr. ezüstben. Ezekhez képest szeptember vége felé még egy értesítem fog megjelenni, melyben az addig beérkező pénzekről is tudósítandom tisztelt gyűjtőimnek s előfizetőimnek. M.-Vásárhely, augusztus 12-kén, 1857.

VAJDA DÁNIEL.

KOLOZSVÁRI NAPLO.

* Mint a midőn egy, még élettelen arc rózsáira egészen váratlanul rálehel a sárga, enyésztes színt a fekete halál, szint-ugy a közelgő ősz hideg lehelletével már korán fenyegeti nyarunkat, hogy nem sokára el fog jöni hideg esti fátalmak, s pusztító éji dérei által megfosztani pompázó természetünket díszétől. Folyó hó 23-dikára virradtál, mint több kertgazda állítja, nálunk már lehullott a hóharmat, a mely a kényesebb természeti növények előtti elsenyvedését vonja maga után.

* Az idő előtti enyészetenek azonban egy más, még gyászosabb esetét kell olvasóinkkal tudatnunk. Ismét elvesztők egyike azt az ifjainkat, a kik alapos szellemi művelődés felé irányzott törekvés által előre is nagy reményekkel tölték el szülők, testvérek, rokonok és baráti ismerősök szíveit. A világnak új folyása megtanított, számban tartani azon keveseket a kik előre is nem csak családok örömeire, hanem idővel talán nemzetiség és hazájuk díszére és hasznára ígérkeztek válni, s valahányszor e kis seregéből egy-egy tagot kiesni látnak, kétszeres sajnálattal érzete lep meg. Ez érzéssel kell jelenlétünk az alig 21 évet élt, ifjú Lészai István, selmezi bányász-növendék halálát, mely gyógyíthatlan tüdővész által f. hó 17-dikén a Korondi fürdőn következett be. Nyugodjanak porai békében, s szülői: fogarasi idős Lészai Lajos nyugalmazott főkommandyszéki tanácsos és neje Kabos Anna, mint szintén testvérei, rokonai és barátai e veszteség fölötti bánatukban találjanak lehető vigaszt! szívünk-ből kívánjuk.

* Mint értesültünk Pongrácz Lajos zenebandáját Temesvárról és Lippáról jeles tagokból újból szervezte, s oly gazdag repertoírral rendelkezhet, hogy a kolozsvári közönség tetszését továbbra is bírni, legszebb reményei közé számíthatja.

* Több földesur és más érdekeltek vállalkoztak Új-Pestet egy lőerőre építendő vasúttal csatlolni az államvasut fővonához Palotánál. E pályá már ki is méretett.

* Sz. István Magyarország első apostoli királya ünnepe Budán ez évben is ősi vallásos szokás szerint a legdíszesebben megtartaték. 7 órakor reggel összegyűltek a cs. k. udvari méltóságok, a nemes urak, a cs. k. államhivatalnokok és a kíséret-hez meghívott összes testületek a vártemplomban. Főherceg Főkormányzó Ur Ő cs. Fensége a templom küszöbén bíbornok hg. primás ő eminentiája s az összes papság által a szentelölvel fogadtatott és az egyháza a szt. István kápolna melletti

imaszékbe vezetteték. Az ünnepélyes menethez, mely vezettetve Magyarország bíbornok hg. primás ő eminentiája által reggeli 7 órakor a sz. Zsigmond, várkapitánál megindult, Főherceg Főkormányzó Ur Ő cs. Fensége magas jelenléte mellett a főméltóságokból, magas államhivatalnokokból, nemesekből és a két főváros községi képviselőiből igen számos kíséret csatlakozott. A díszlőcsen a cs. k. tábornoki kar és a cs. k. tisztikar volt összegyűlve, hol egyszersmind a gr. Khevenhüller gyalogsorezredből egy zászlóalj vala föllállva a katonai zenekarral, mely a budai várplebániatemplomban tartott nagymise alatt a szokásos üdvölvéseket váltá, melyeket a várbástyák lövegei viszonoztak. A menet a vártemplomba visszavezetett, a díszben kiállított zászlóalj a cs. k. tábornoki kar előtt ellépett. Délben a császári palotában a nap ünnepére nagy díszben volt a Főherceg Főkormányzó Ur Ő császári Fenségénél, melyhez Főherceg Ernő ő cs. Fenségén kívül a tábornoki kar, a cs. k. hatóságok előjárói, valamint a testvérvárosok minden osztályából az előkelőbbek híva voltak. (B. H.)

* Miksits Imre ur a „Budapesti hírlap“ tárczájában mutatványt közöl a Humbold Sándor magyarított Koszmószából. — A lipcei „Illustrirte Ztg.“ e nagyszerű mű fordítását említvén, azt írja hogy azt Hunfalvy János eszközölte, mire a „Pesti Napló“ azt jegyzi meg: Bizony nem válnék kárunkra a lipcei uraknak sem, ha egy keveset magyarul tudnának: ez elősegíthetné a „Gründlicheit“-ot s megóvná őket, hogy minden alkalommal, midőn fölülnek szólnak, ne verjék agyba-főbe a fennen hirdetett „Gründlicheit“-ot. Ha már közönségünk egy része külföldi képes újságot járát, miért nem járátja inkább a franczia „Illustration“-t? — Valóban mi is úgy hisszük, hogy az „Ill. Ztg.“-nak elege van már rováson szemben a magyarokkal, hogy közönségünk többé ne pártolja. El vele!

— A „M. P.“-ban olvassuk: Duka Tivadar hazánkba, brit-indiai szolgálatban álló orvos, szerencsés volt Kőrösi Csoma Sándornak hátrahagyott iratait feltalálni, s igéri, hogy érdekes adatokat fog közölni, ha találkozik magyar szerkesztő, ki azokat koronként közölné. Az első cikk, bevezetésül Csoma Sándornak hátrahagyott iratai jegyzékét adja. A második cikkben Csoma végnapjai lesznek megírva dr. Campell után. A harmadik cikk Csomának autobiographiáját foglalja magában s vándorlásait Oláhországon, Egyiptomon, Syrián, Persián, Kábalon keresztül Brit- Indiába; az egész románhoz hasonlít inkább, mint valósághoz. A negyedik cikkben Csomának etnologiai speculációi lesznek feljegyezve.

A „B. H.“ Budán aug. 23-kán írja: „Ma esti 7 órakor, midőn Császár Ő Felsége legmagasb körútnak folytatása alkalmából az ország határán átkelend, a cs. k. zászló a budai udvari lakon felhuzatik, s a Gellérthegyről, valamint a 9-dik sz. várbástyájáról, külön-külön 36 ágyúlövessel üdvözlöttek.“

AUSZTRIAI BIRODALOM.

Az ausztriai gymnasiumok szándékba vett reformjáról írják a „N. Pr. Ztg.“-nak: Az 1854-diki dec. 9-ki cs. ki-bocsátvány, mely az ausztriai gymnasiumok jelen szervezetét végleg életbeléptette, gondoskodott arról is, hogy három év lefolytával az új oktatási rendszer eredményei bejelentessenek s e jelentések alapján legmagasabb helyen a netán szükségessé-eknek ismert változtatások és reformok iránt előterjesztés tés-sék. E határidő most lejárt s illető helyen az ezen három év alatt eszközölt eredmény vizsgálatával foglalkoztak. Az eszközölt eredmények általában kielégítőek, s azon elvek, melyekből az államkormány a középtanodák szervezeténél kiindult, a három évi gyakorlat folytán általában szakszerűnek és helyes-eknek bizonyultak. De bárha a mostani oktatási rendszer előnyeit a korábbi felett nem ismerik félre, mégis azon nézeten van-nak, hogy fensőbb czélzerűség szempontjából a mai gymnasiumi rendezetben bizonyos módosítások ajánlhatók. Ezek nevezetesen a különböző korszakoknak egymáshoz viszonyára vonatkoznak. Az e végből magas helyen előterjesztett javaslatok lényegük szerint oda irányozták, hogy az algymnasium meg-évfolyamából a természettanok előadása kiválasztassék, misze-rint a nagyon is az anyagi érdekek előmozdítására s az anyagi nézletek kifejlésére czélozó szellemi és nevelési irány egyoldalú tulburjánzásának gát vetessék; ugyanazon négy évfolyamban tovább a görög, aztán a német nyelv és irodalom előadásai meglennének szorítandók. Ez által félreismerhetlen közeledés történne a korábbi idők azon híres józsuíta gymnasiumainak rendezete és szelleméhez, mely mint általánosan tudva van az egyháznak és államnak anyai jeles főt adott. A felgymnasium az egyes tanórákra nézve szintén az algymnasium módosításai szer-int fognak alakittatni. Ezen átalakítás horderejét könnyű be-látni. Az említett reformjavaslatok hallomás szerint egy az ok-tatásügyi miniszteriumból származó program alakját vették föl, mely szakférfiaknak és iskolai capacitásoknak véleménye-zés végett elő fog terjesztetni. Várható, hogy a kormány jó akaratú szándéka illő méltánlásra fog találni.

K Ü L F Ö L D.

Osborne szólott, és Stambul ugy látszik engedel-meskedik. Mint Párisból aug. 19-ről távirják, most már mind a hat hatalom, a franczia elöl s utána az angol, osztrák, orosz, porosz és szárd — követeli a moldvai választások megsemmisítését. A szultán előbb ministeriumát akarja véglegesen megalakítani.

A multkor megemlített hír, miszerint a dunai fejedelemségek szervezését a hatalmak conferentiája, a népek meghallgatása nélkül, csak dictatorilag fogná végrehaj-tani, nem látszik valószínűnek. Az angol kormány ugyanis nem fogadván el a franczia kormány azon ajánlatát Osber-neban, hogy specialis értekezlet hívassék össze a stam-buli viszály elintézésére, s közvetlenül kívánván a mold-vai választások megsemmisítését kimondani Osberneban, ezáltal előre elvetette azon eszmét, hogy a fejedelemsé-gek népének meghallgatása nélkül, octroyirozás által ha-tároztassék meg a fejedelemségek szervezete.

Az „Ind. B.”nek egy párisi levelezője tudni akarja, mikép a stambuli angol követ Redcliff lord visszahivatván, helyét a madridi angol követ, lord Howden fogná elfoglalni. E hír azonban még inkább a párisi diplomatiái világ kegyes ohajai közé sorozható, mint azon tények közé, melyek egyhamar valószínűvé válnak. A fennebbi levelező szerint az angol érdekek ezen tulbuzgó képviselőjének elmozdítása labdacstá grófi rang s több illy kegy-mutatások által akarnák megédesíteni.

— Párisi hír szerint az angolnak a kafferekkal aligha háboruba nem kell vegyülni, mert a Jöremény foknál, Afrika alsó csúcánál levő gyarmatában, ismét mozgalmak kezdődtek volna, s ez nem lehet csoda, ha felveszszük azt, hogy a fegyveres erő nagy része onnan is Indiába van rendelve.

A „Patrie” szerint az angolok a panamai tengerszorosnál az amerikaiak ellen jelenleg semmi kifogást sem tesznek. Öcsémuramnak most szabad játéka lehet Közép-amerikában, míg bátyámuramnak Keletindia elég dolgot ad.

— Mint Bukurestből aug. 9-kén írják, az ottani kormány szabadon folytatja előkészületeit a választásokhoz. Bizottmányok vannak kinevezve, a melyek a választási jegyzékek ellen felhozandó sérelmeket fogják igazolni. A felszólalások száma Oláhországban sem csekélyebb mint Moldovában. Bukurestnek lakossága 136,000 lélek-ből áll, és csak 1309 választója van. Az unionisták nagyban izgatnak. A központi clubb programjának pontjai között első helyet foglalnak: az unio és az idegen fejedelem. Az egész országban választási izgatók járnak egyik házból a másikba, hivatkozva a program pontjainak, s miután az anti-unionisták közönyösen nézik a dolgok folyását, a választások kétségkívül az unio értelmében ütnek ki.

— Ety bukuresti levelező írja a brassai lapnak: A lapok sokat irnak a törökök által a bolgárországi keresztényeknek elkövetni szokott nyomásokról, de az ily-szerű közlemények merőben valótlanak. Juhosgazdáink, a kik Bolgárországban legeltetik nyájait, s így közvetlen érintkezésben állnak a török hatóságokkal, igen dicsérik a törökök igazságszeretét, s örmestebb érintkeznek velök mint a bolgár keresztényekkel, a kik igen türelmetlenek.

— Nagy sensatitot gerjesztett Turinban — s nem is ok nélkül — Moreno, ivrei püspök pásztori levele, melyben a főpap keservesen panasolja, hogy annyira el-

hatalmazott a templomi tolvajság; végül azt a tanácsot adja a lelkészeknek, ne tartsanak a templomban ezüst edényeket, hanem ezüsttel fútatott réz edényeket az egyházi szolgálatra. E lopásokra nézve különös, hogy nyoma sincs a templom feltörésnek, s az arany és ezüsttárgyak gyakran zárt ládákban vesznek el.

— A holsteini rendek első ülésében a dán kormány előterjeszté az új alkotmányjavaslatot Holstein hercegsége számára. A hercegségnek, külön ügyeire nézve, külön törvényhozás és igazgatás van biztosítva. A külön ügyekben a felségi hatalmat a király a Holstein és Lauenburg számára rendelt miniszter által gyakorolja, és ezt, az alkotmány szándékos megsértéseért akár a király, akár a rendek vád alá foghatják.

— Orgoni volt francia tábornok, ki egyike Anglia legnagyobb elleneinek, a birmán császárnak pedig kegyencze, Marsaillebe érkezett, honnan Indiába megy, mint állítják az indiai fölkelés élére akar állani, s egyenesen Delhibe menni, ha hogy ezen város odaérkezéseig az angolok kezébe nem kerül. Mint írják, az a Türr ezredes, a kinek a dunai fejedelemségekben az osztrákok által lett elfogatása egykor oly nagy zajt csinált, Orgoni tábornokkal Marsaillebe egyidőben érkezett, s hír szerint a két kalandor együtt fogja tenni az utat.

UJ P O S T A.

Hogy Indiában csebul állnak a dolgok, minden oldalról bebizonyul. A „D. A. Ztg.”nak írják Londonból, hogy az angol kormány még csak egyenes tudósításokat sem kaphat mindenik kormányzótól, mivel kerületeik a fellázadt vidékek által elzárva a főkörmányzótól. A legutóbbi posta elindultakor Kalkuttában nem voltak bizonyosak a felől, ha vajjon a brit hatóságok a veszélyeztetett kerületekben saját állomásaikon vannak-e, s az illető kormányzóknak elfutása nagyon is valószínű.

A „Times” levelezője írja: mikép a Delhiben levő lázadók még eddig oly karban voltak, hogy a mi tizen-nyolc fontosaink minden felvételét két huszonégy fontosal viszonyozhatták. Birtokukban van a legnagyobb fegyvertára Indiának, 200,000 font lőpor, sok millio csattan-tyu, s százezerekre menő töltés. Aztán jól tudnak löni, ha nem jobban mint mi, mert az ostromló sereg még mind nagy szűkében van a jó tüzeknek.

— Stambulból írják aug. 15-ről: A persiai angol consul sir Murray Teheránban kitüntetéssel lön fogadva; határozottan kívánja Herátnak még eddig meg nem történt kiürítését. Könnyen megeshetik: az angolok igen is korán dicsekvének azzal, hogy az ind lázadás épp akkor érte őket, midőn a persiakali bajnak vége van, mert hátha nincs vége. A „Presse”nek Párisból kapott sürgönye szerint a francia kormány tudósításokat vett Teheránból, melyek szerint az indiai események által gerjesztett izgalom Persiában igen nagy, s hogy a sah elhátározta a persa serget hadilábon tartani.

— Legújabb stambuli sürgöny szerint aug. 15-ről, Samylegy orosz tábornok által kényszerítve lön Tenia Kan erődet odahagyni.

— Egy félhivatalos francia lap mondja, mikép a moldovai választások az európai hat biztos szeme előtt fognak végrehajtatni, ezután a párisi congressust összehívják, hogy egyezmény által szentesítsék a kormányrendszert, melyet a fejedelemségeknek fognak adni, a népség kívánata és érdeke szerint. Bécsi levelek azonban egész komolysággal beszélnek arról, hogy az új párisi conferentia az összegyűlt európai bizottmányt fel fogja oszlatni, s a szervezet munkáját elől kezdeni. Valóban mint a tudós emlékü frankfurti parlament amaz özönvízes korszakban hozzáfogott volt Németország újraalkotásához, így a fejedelmek párisi congressusa is elkezdte volt kelet újra szervezését, s a siker valószínűleg mindkét esetben egyenlő leend: mert csak amugy futtában akarták az újdont teremtvényt felfülni, nem fontoltva meg azt, hogy hamar munka, késő haszon.

Legújabb. London, aug. 22. (Táv. sürgöny.) Egy hivatalos sürgöny Kalkuttából jul. 21-ről jelenti: Delhi még nincsen bevéve. Bernard tábornok meghalt vérhasban. Cawnpore már a fölkelők kezében volt, de ismét vissza lön hódítva; a fölkelők háromszor verettek meg Alahabad és Mawpore között. Henry Lawrenc egy seb következtében meghalt. Az oude-i gwalióri csapatok is fölkelő félben vannak. Agra csöndes.

Bécsi börze. Augustus 22-kén. Erd. urbéri papir 80¹/₈. Magyar urbéri papir 81. Nemzeti kölcsön 89⁷/₈. Arany 7¹/₈. Ezüst 5¹/₈.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

HIVATALOS HIRDETÉS.

(3—3)

HIRDETMÉNY

a földtehermentesítési kárpótlási tőkék kirendelése tárgyában.

A szászvárosi cs. k. kerületi törvényszék részéről a földtehermentesítési országos bizottmánytól áterkezett 1857 július 11-ről 5840 számú alatt kelt jogérvényes fölszámítási határozat folytán, szászvárosi Keresztes Károly ur részére a megszünt urbéri szolgálmányok kárpótlásául, a N. Rá-poltan, K. Rá-poltan és Válya Márén 13 telkekből, teendő 67 hold és 99 ¹/₂ ölek után 1347 ft. 33 kr. pp. tőkeösszev, és 235 ft. 52 kr. pp. járó és kezdő kamathátrálék, 1858 januárius 1-jétől nem-különbö Horváth József és idősb Holaki Ferencz uraknak Kís-Halmágyan volt 205 telkéért teendő 537 holdak és 1354²/₃ ¹/₂ ölek után 12,549 ft. 42 ¹/₂ kr. pp. tőkeösszev, 2248 ft. 17³/₄ kr. pp. járó és kezdő 1858 januárius 1-jétől kamathátrálékával előlegesen utalványítván, a kárpótlási tőkék kirendelésének teljesítése végett eljárás ezennel megnyitattik. Erre nézve hirdetményi határidőül 1857 october 1-sőjére és tárgyalási hatánapul pedig 1857 december 4-kén d. e. 9 órá-ra oly megjegyzéssel tüztelik ki, hogy a hirdetményi határidő elmulasztása és a tárgyalási hatánap-ról elmaradás ellen, az előbbi állapotban visszahelyezés meg nem engedhető. Ehez képpent felszólítanak:

1-ör. Azok, kik az elősorolt kármentesített jószágok vagy jogokrai igényeket az 1853-dik évi május 29 kén kelt, nyiltparancs főbirod. törvénylap 100 sz. engedélyéhez képpent az 1854 augusztus végével lejárt egy évi határidő alatt bíróság érvényesítették, hogy az iránt magokat igazolják.

2-ör. Azokat, kiket az idézett nyiltparancs engedélyéhez képpent a visszaváltási jog érvényesítése végett még hosszabb határidő illet, — hogy ezen igényt okiratokkal támogatva jelentsék be, vagy magokat a per megindítása iránt igazolják.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(240)

3713. — 1857.

Bor-árverés.

A nagyváradi cs. k. országos törvényszék által közhírré tétetik: miszerint a n. váradi Stern József csödlötömegéhez tartozó, mintegy 460—1856 évi termésű, ausztriai akó bor, a tőmeg-gondnok és a hitelezői választmány kérel-méhez képest, létezések helyén, Kola Gábornak a n. váradi hegyen levő pinczénél, f. 1857 évi september 1-jén d. e. 8 órakor tartandó nyilvános bírói árverés útján, a venni szándékozók tetszése szerénti mennyiségben készpénz fizetés, vagy a nagyobb mennyiséget vevők részére megállapított, s a n.-váradi cs. k. országos törvény-szék 5 sz. a szobájában megtekinthető feltételek és becsü — ármellett, a legtöbbet ígérőknek el-fognak adatni.

Cs. k. országos-törvényszék, N. Várad, augusztus 3. 1857.

URAY ÁBRAHÁM, figyelő s. k.

(242)

Haszonbérbe adandó jószág.

Kolozsvártól két órányi távolságra fekvő, mintegy 600 hold terjedelmű, hajdan gróf Mikes

(3—3)

Kelemen-féle, részjószág

AJTONBAN.

a jövő 1858-dik év januárius 1-ső napjától kezdve, több évekre haszonbérbe adandó.

Bővebben értekezhetni a tulajdonossal Ajtonban, Kolozsvárt pedig egyévi Szentiványi Ferencz urral, külső-szénutca, 49. szám alatt.

(224)

(3—9)

Stein Jánosnál Kolozsvárt és Wittich Józsefnél M. Váráhelyt kapható:

BALLAGI. Legújabb magyar német és német-magyar szótára csinos kemény kötésben. ára a két kötetnek 8 ft.

KEMENY Zs. Özvegy és leánya 3 kötet ára 3 ft.

A VÁLTÓRENDTARTÁS, az új cs. kir. Váltótörvény értelmében népszerű magyarázat, számos gyakorlati példakkal és mintákkal és a törvény szövegével bővítve. Minden rendűek felvilágosítására szerkesztette Finály H. Lajos gym-n. tanár és a kolozsvári kereskedő társulat vasárnap-i iskolájában r. tanító. Fűzve 40 kr.

RÉVÉSZ mre. Vélemény a magyar protestáns Egyházalkotmány fő pontjai felett, különösön a jövőendő törvényhozásra áratva 40 kr.

(243)

Elismerés

Bittner Gyula, gloggnitzi gyógyszerész urnak.

Tisztelt uram!

Egy trattenbachi haszonbérleő leánya, névszerint Tauchner Maria Anna, 20 éves, a mult nyáron menet közben nagyon folhevülvén, hegyi hideg vizet talált inni. minek következtében mellfaj-dalmat és oldalnyilalásokat kapott, ezt nyálka- és vérköpés követte, míg végre oly beteg lön, hogy a halottai szent kenetet fölvetve. Azonban orvosi rendelet következtében az ön schneebergi növény-alloppját használván, már két üvege bevétele után jelentékeny javulásnak örvendett, s immár isten segedelmével remélheti, hogy az ön schneebergi növény-alloppjának használata által egész-ségét teljesen vissza fogja nyerni.

Szolgáljon ez önnek örvendetes tudomásul schneebergi növény-alloppjakülönös gyógyerejéről. A fennebbieket igaz lélekkel és saját kezű aláírás mellett bizonyítjuk.

Trattenbach, jannár 8-dikán 1857.

Trattenbach	Schropp J. F. Károly s. k. lelkész.	Kranichberg	Weninger Mátyás s. k. polgármester.
egyh.		közs. előjárósága	
pecsétje.		pecsétje.	

Valódi Schneebergi-Növény-Allopp kapható:

Kolozsvárt: Wolff János gyógyszerésznél; Brassóban: Gyertyánfy; Tordán: Wellis Sámuel; és Wolff G. gyógyszer. M. Váráhelyen: Braun József és társánál; Aradon: Phobst F. J.; Temesváron: Kraul János. Lugoson: Arnel József; Verseczen: Carnass J.; Pancsován: Graff W. K. gyógyszer.; Kubinyan: Czilkawstó Balázsnál.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.